

Ohjeistus röntgentutkimuksiin lähettämistä varten (STM:n asetus 423/2000, www.stuk.fi/maarayskokoelma)

EU:n direktiivi 97/43 edellyttää kaikkien asianosaisten vähentävän potilaiden tarpeetonta altistusta säteilylle.

- **Yksi tärkein tapa pienentää säteilyannosta on tarpeettomien tutkimusten välttäminen.**
- Vastuu tutkimuksen tarpeellisuudesta ja oikeutuksesta on lähettävällä lääkärillä. (asetus 13§)
- Tutkimus on oikeutettu, jos siitä odotettavissa oleva hyöty on suurempi kuin siitä aiheutuva haitta.
- Vaikuttaako tutkimustulos diagnoosiin tai hoitoon?
- Lähettävän lääkärin on aina varmistettava mahdollinen raskaus fertiili-ässä olevilta naisilta ja merkittävä tieto lähetteeseen (34§). Sikiön säde-tystä tulee välttää aina kun se on mahdollista.
- Lasten ja nuorten lähettämistä röntgentutkimuksiin on syytä rajoittaa; kudokset ovat herkempiä säteilylle ja elinikää on vielä paljon jäljellä. Jos kliinisellä tutkimuksella voidaan päästä samaan tulokseen tai lääkehoito aloitetaan joka tapauksessa, ei tutkimusta ole syytä suorittaa. Vertailukuvaa terveestä jäsenestä ei oteta rutiinisti

Lähete on perusta koko sädediagnostiselle tutkimukselle

- Vain lääkäri voi tehdä lähetteen. Hänen on aina tutkittava potilas kliinisesti ennen röntgentutkimukseen lähettämistä. Jos sitä ei ole tehty, tutkimus voidaan jättää tekemättä. Lähete on juridinen asiakirja. (asetus 423/2000).
- Tutkimus voidaan tehdä ja tulkita oikein vain, jos lähetetiedot ovat riittävät. Läheteessä on oltava selkeästi:
  - potilaan henkilötiedot
  - päivämäärä
  - lähettävän yksikön tunnistetiedot ja lähettävän lääkärin nimi
  - potilaan aiemmat sairaudet, tutkimukset ja niiden tulokset
  - lyhyt kuvaus potilaan nykysairaudesta ja kliinisestä tilasta
  - varjoainetutkimuksia varten allergiat ja komplikaatiot aiemmista tutkimuksista (diabetes)
  - mitä tutkimuksella haetaan
  - mitä tutkimusta halutaan ja sen kiireellisyys
  - Kuvantamiseen vaikuttavia asioita, (tutkimus tehdään istuen, maaten, huonokuuloinen, sokea, muistamaton, aggressiivinen, eristys)

Radiologia

- Kaikista tutkimuksista on annettava lausunto tai ainakin kirjattava tulos potilastietoihin.

Lähettävällä lääkäriellä on lähetettä tehdessään

- oltava tiedot potilaan aikaisemmista tutkimuksista ja niiden tuloksista
- tietoa tutkimusten sädeannoksista
- tietoa tutkimusten lähettämissuosituksista
- tietoa vaihtoehtoisista tutkimuksista ja niiden saatavuudesta

Työkaluja sädetutkimusten valintaan

- EU:n "Kuvantamistutkimuksia koskeva lähettämissuosituksien
<http://europa.eu.int/comm/environment/radprot/118/rp-118-fi.pdf>
- www.kaypahoito.fi duodecimin käypä hoito – suositukset lääkäreille
- "Röntgentutkimuksen säteilyannokset vaihtelevat"
www.stuk.fi/julkaisut/esitteet ja STUK tiedottaa – sarja
- "Lähettävän lääkärin huoneentaulu" (Sivu3)

Lähettävällä lääkäriellä on oikeus säteilysuojelukoulutukseen.

Sädetutkimuksesta saatava hyöty on arvioitava etukäteen ja hyödyn on oltava haittaa suurempi. Hyödyllinen tutkimus on sellainen, jonka tulos, positiivinen tai negatiivinen, muuttaa hoitoa tai vahvistaa klinikon diagnoosia.

Lähettämissuosituksia voi kysyä myös radiologeilta.

Tutkimusten suoritusjärjestys

Mikäli samalle potilaalle on tarkoitus tehdä useita eri radiologisia tutkimuksia, suositellaan ne tehtäväksi seuraavassa järjestyksessä:

1. kaikki ilman varjoaineita tehtävät tutkimukset kuten thorax-, luu- ja natiivitutkimukset sekä ultraäänitutkimukset
2. tutkimukset, joissa käytetään jodipitoista varjoainetta (urografia- ja eräät muut virtsatietutkimukset., venografiat, eräät fistelikuvaukset..)
3. barium-varjoainekuvauksista ensin colografia.
4. ventrikkeli tai passagetutkimukset

LÄHETTÄVÄN LÄÄKÄRIN HUONEENTAULU

Tarvitsenko sädetutkimusta?

- vaikuttaako se diagnoosiin tai hoidon valintaan?

Tarvitsenko sitä juuri nyt?

- Vai myöhemmin, kun hoito on jo ehtinyt tehoata?

Onko se tehty jo aiemmin?

- muualla tai toisen lääkärin läheteellä?

Onko minulla riittävät lähetetiedot?

- jotta tutkimus voitaisiin tehdä ja tulkita oikein?

Onko pyytämäni tutkimus oikea?

- vai onko joku toinen tutkimus informatiivisempi
tai onko säteetön vaihtoehto parempi?

Onkohan tutkittu jo muutenkin liikaa?

- enhän tee päällekkäisiä tutkimuksia